

GRONINGEN

Danuta Haremska

Danuta Haremska

GROWING

5^[NO] Line Ulekleiv **HISTORIER OM VEKST OG IVARETAGELSE** 13^[NO] Hege Liseth **DANUTA HAREMSKA // REMINISENS**, House of Foundation 4—27.5.2018

STORIES OF GROWTH AND CARING 19^[EN] Line Ulekleiv **DANUTA HAREMSKA // REMINISENS**, House of Foundation 4—27.5.2018

27^[EN] Hege Liseth **DANUTA HAREMSKA // REMINISENS**, House of Foundation 4—27.5.2018 33 Danuta Haremska **PROJECTS**

HISTORIER OM VEKST OG IVARETAGELSE

I sine installasjoner og tegninger står Danuta Haremska i direkte dialog med naturens forekomster, hun har et våkent øye for dens sykliske prinsipper, vekst og vekslende formasjoner. Naturens sinnrike ordninger nedfeller seg i hennes formbevisste register. Verkene kan tidvis minne om spirende gress eller kornbunter lagt i gåtefulle sirkler. De preges av en langsom møysommelighet, et mildt nærvær nennsomt plassert.

I tiltagende grad har Haremska fattet interesse for hvordan naturen speiler mennesket – hvordan vi kan lære den å kjenne i parallell bevegelse med våre egne liv. Dermed understrekes vår avhengighet av økosystemet, og samtidig tiltagende uro over de potensielt fatale endringene det nå står overfor. Avkastning er en besettelse som lenge har holdt naturen i et jerngrep, industriell og ekspansiv utvinning, og vi står nå ved et vippepunkt. I kontrast har Haremskas kunst eksistens og overlevelse som omdreiningspunkter. Dermed ansporer hun oss til å tenke over vår forvaltning av naturressursene, og hva denne faktisk innebærer av ansvar og omsorg. Idealet en naturlig vekst som naturen selv programmerer, fremfor en spekulativ tilpasning til økonomiske mål. Dette nedfeller seg på ulike vis, og installasjonen *Growing* kan tjene som eksempel. Her tar Haremska utgangspunkt i det som på avstand ser ut som en miniatyrskog av tørre, knudrete vekster, men som i realiteten er laget av papirtråd. Deler av installasjonen ble vist på House of Foundation i Moss i 2018, vinteren 2019 ble den vist på Buskerud Kunstsenter i Drammen, hvor den var utvidet med fem nye elementer tilpasset proporsjonene i rommet. Verket dannet begge steder en scene

som synes å etterligne naturen gjennom unnselige små spirer; flekker av lav, rotete reir og mosedotter. Publikum måtte trå varsomt. Samtidig er dette et verk hvor fortellingen i høy grad ligger i selve materialet. Papirtrådens organiske opprinnelse har lenge opptatt Haremska, for i produksjonen av denne tråden måtte jo trær felles. Ligger det minner og skygger av disse trærne i tråden, kan dette tilbakeføres eller vekkes opp? Hvor er treet i den nye formen? Én naturforekomst genererer en annen, og Haremskas installasjon kan oppfattes som et ambivalent gjenopplivingsforsøk av hvert enkelt tre. Har vi mistet det for godt?

Prinsippet om videreføring av naturen i kunsten er hos Haremska innstendig – den hentes tilbake fra mer manipulerte produkter, som i et gjenvinningsprosjekt. Installasjonen *Seeded* (2019) demonstrerer også naturens pågående utbredelse gjennom frø, som er kjernen i nytt liv. *Similar, Yet Unique* fra samme år er en systematisk samling av utklippede, halvveis utfoldete papirtråder i pletter med torv. Den skaper en følelse av gjenoppliving av de individuelle trærne vi mistet i produksjonen av papiret. Dimensjonen på disse små trærne er som begynnelser, og denne leken med format og proporsjoner får meg til å tenke på et verk jeg så av kunstneren Ceal Floyer på Veneziabiennalen i 2009: Et lysbilde av et bonsaitre projisert på en vegg, forstørret slik at det ble like stort som et vanlig tre. Dette verket kalt *Overgrowth*, fra 2004, var enkelt i sine virkemidler, og det estetisk kontrollerte lille treet fikk en annen vilje som fullvoksent tre. Haremska spiller på noen av de samme strengene ved å la naturen slippe løs fra en striglet form.

Og alt dette papiret i verden, hva brukes det til? Det krøller seg til, brukes og kastes, men er også et fundamentalt medium for tekst og litteratur. Naturen som opphav smelter sammen med en sivilisasjonsbygging, en standhaftig kultur som nesten smertefullt er uttrykt i Katie Patersons poetiske prosjekt *Future Library* (2014-2014). Premisset er som følger: 1000 trær har blitt plantet i Nordmarka, for å tjene som papir for bøker som skal trykkes om hundre år. Hvert år bidrar en forfatter med en tekst, men disse vil ikke publiseres før 2114. Å ta vare på denne skogen av trær er del av oppdraget innen kunstverkets hundreårige utstrekning, inn i en ukjent framtid. Trolig vil ingen av oss være blant leserne.

Haremskas gjennomgående bruk av metaforer rommer også muligheten for litterære forestillinger, hele tiden med forankring i det virkelige materialet og en bevissthet rundt økologi. De jordnære gestene tar inn over seg naturens egen væren og egne systemer, som vi egentlig alltid er på utsiden av. Wisława Szymborska har et fint dikt ved navn *Planters taushet* (2002). Der heter det om plantene: «Selv om min nysgjerrighet ikke blir gjengjeldt, bøyer jeg meg ned over noen av dere, og for andre av dere må jeg bøye hodet bakover.» Og videre: «Underskog, krattskog, enger og siv – hva jeg enn sier til dere, er en monolog, og det er ikke dere som lytter.» •

Haremska observerer natur som virkelighet, men avbilder den ikke. Den behandles som en flyktig fornemmelse, en stemning mer enn noe naturalistisk. Hennes blyanttegninger har en følsomhet i streken som

Wisława Szymborska,
Livet er den eneste måten. Dikt 2002-2012.
Gjendiktet av Christian Kjelstrup,
Tiden Norsk Forlag 2015, s. 19-20.

bukter seg som røtter, en abstrakt kvalitet med kalligrafiske innslag. Landskapet er fjonete og mykt, eller spissere med blader, strå og siv som skjærer gjennom flaten. Skyggene følger naturforekomstene.

Trær og planter er fundamentet i alle disse arbeidene – ikke i sin grønne og spirende form, men mer som en ettertanke – et minne. Vi ser tilbake på noe som har vært, men i en omdannet og destillert form. I 2015 viste Haremska *Natural Monument* for første gang, som del av Skulpturbiennalen på Vigelandmuseet i Oslo. Verkets hoveddel er et rotsystem som henger over gulvet, røtter som stammer fra en palmeplante. Den levde i 50 år og tilhørte Haremskas mor, som plantet et kjernefrø fra en daddel i en potte og tok vare på den i over 40 år. Palmen vokste seg med årenes løp så stor at det nesten ikke var plass til noe annet i rommet den sto, og den ble flere ganger omplantet. Etter morens død passet Haremska og søsteren på planten så godt de kunne, men den døde, og alle bladene visnet bort i løpet av noen dager. Da planten ble tatt ut av potten så Haremska at de tørre røttene hadde en vakker spinning, med tydelige spor etter utskifting av forskjellige pottes. Røttene fortalte plantens historie, og bar derfor også med seg minner om familien. Som respons heklet Haremska en form i hampgarn som sto i stil med palmens karakter, og verket som monument vitner om en kontinuerlig omsorg, bevaringens verdi. Røttene i verket fremstår som en mystisk kokong, et edderkoppnett fra nær historie.

Ifølge ferske forskningsrapporter snakker blomster, trær, frukt og grønnsaker med hverandre, gjennom skjulte nettverk og sensorer, i til-

legg til å ha en slags hukommelse. Og der vitenskapen kan kritiseres for forsinkelse i sin utforskning av plantenes sansekapasitet, har de i kunsten alltid vært noe mer enn passive objekter. De er maktfulle, evig i live som syklisk motiv. I barokkens vanitasmalerier av alltid frodige tulipaner, er insektet urokkelig på kronbladet – et inkarnert bilde på forgjengeligheten. Når man ser seg rundt i samtidskunsten i dag ser man en boom av planter som gis stemme og karakter. Det kan muligens handle om en endret bevissthet rundt sosiale verdier og en refleksjon over hvordan naturen skvises og kvestes. Den rådende stemningen sår tvil om fremtiden. Denne tidsånden synker ned i kunsten, hvor planter og organisk materiale signaliserer et trassig og livskraftig prinsipp som overskrider enkle kategorier. Så også i Danuta Haremskas kunst, hvor materialets potensial og forvaltningen av naturressurser blir eksistensielle spørsmål, ydmykt uttrykt.

Danuta Haremska // GROWING

NO 12 ——— 17

2018 Hege Liseth

DANUTA HAREMSKA // REMINISENS

House of Foundation 4—27.5.2018

DANUTA HAREMSKA // REMINISENS

Hege Liseth

Reminisens er en type utstilling som først tar tak i deg alene gjennom den fysiske materialiteten og de formale virkemidlene. Installasjonen er sanselig. Du ser den ikke bare gjennom øynene. Den kan også kjennes i kroppen. En masse av mindre former danner større og mer komplekse formasjoner. Polariteter spiller opp mot hverandre – som fragment og helhet, orden og kaos, sart men likevel robust. Arbeider er montert både på vegger, gulv og i tak. Utstillingen omslutter deg og gir en helt egen romfølelse. Materialene og formene repeteres. Alt i samme farge. En dus grå papirtoner.

Gråpapirtonen er fargen på papirtråden som Haremska har brukt. Papirtråden er et bevisst materialvalg i forhold til ideen og det narrative i utstillingen. Materialet, papiret, kommer opprinnelig fra en levende plante, et levende tre, og det er helt sentralt. Hun stiller spørsmål rundt materialets hukommelse: om organiske materialer har spor av, eller minne om, sine tidligere liv? Kan papirtråden huske at den en gang var del av et tre? Kan man reversere tankeprosessen og gå tilbake til det stadiet der papiret var en levende plante?

Omgitt av Haremskas installasjon tenker jeg at – ja det kan faktisk være mulig – at papirtråden fremdeles har med seg sin opprinnelse og at den fremdeles kan gi fra seg noe av det levende sanselige treet den kommer fra.

Utstillingstittelen Reminisens betyr jo også minne, oftest ubevisst etterklang av opplevelse eller inntrykk; (svak) levning, (svakt) minne. (I følge nettutgaven til det store norske leksikon)

Jeg tenkte også på hvor lang tid det har tatt å lage verkene. Alle delene. Hvilken mental tilstand kunstneren har vært i når hun har bearbeidet og skapt noe som virker som uendelig mange små deler med papirtråd. Om tiden forsvant i en meditasjon på uendelige repetisjoner. På samme måte som naturen produserer blader på trærne. Uendelig mange, nesten like, men ikke helt.

Men naturen selv tenker ikke på hvor lang tid ting tar. Naturen bare er. Den følger eksistensens naturlige sykluser fra begynnelse til slutt, uten spørsmål eller motstand. Trærne vegrer seg ikke mot alderdommen. Snarere tvert imot. Naturen er alltid majestet i sin egen tid. Naturen står for det evige. Når et tre dør, begynner et annet å spire. På samme måte som kroppene våre, som jo også er natur. Består av natur.

Menneskets forhold til naturen er et evig aktuelt tema. Et unaturlig og ofte traumatisk forhold til det naturlige. Det er også noe urovekkende over den organiske massen. Naturen er ukontrollerbar, vokser overalt, eller vokser på feil sted og kan ikke styres. Naturen er noe levende, organisk "noe", som det logiske rasjonelle sinnet eller vitenskapen ikke kan ha full kontroll på.

Haremskas arbeider reflekter rundt ulike overlevelsesstrategier knyttet til vår sameksistens med naturen og minner oss om hva vi er en del av. Arbeidene er som øvelser i å hjelpe naturen tilbake til livet.

Vi tenker kanskje ikke at vi tar livet av et tre når vi hugger det ned. Men synet på planteriket er nå i ferd med å endres av flere forskere som argumenterer for at planter opererer på et langt høyere intelligensnivå

enn tidligere antatt. Og at vi må redefinere selve ordet *intelligens* til noe annet enn at det blir produsert i en hjerne. Den italienske forskeren Marcuso har for eksempel introdusert begrepet: desentraliserte organer. Han har funnet at en rot har minst 20 sanser. Den kan fornemme en stein lenge før den faktisk støter inntil den, og den gjør alt den kan for å overleve.

Vår bevissthet rundt natur påvirker vårt forhold til den. Reminisens retter et aktuelt søkelys mot menneskenes inngripen i naturen. Den vekker en holdning til naturen som ber oss om å ta vare på den og ta ansvar for våre handlinger i forhold til naturressursene. Den får oss til å kjenne naturen som levende – noe som også er et premiss for å være oss det ansvaret bevisst.

STORIES OF GROWTH AND CARING

STORIES OF GROWTH AND CARING

Line Ulekleiv

In her installations and drawings Danuta Haremska engages in direct dialogue with the phenomena of nature; she has a keen eye for its cyclic principles, growth and varying formations. Nature's ingenious arrangements are embedded in her form-conscious register. The works may recall budding grass or sheaves of corn laid in enigmatic circles. They are typified by a slow laboriousness, a gentle presence carefully located.

To an increasing extent Haremska has developed an interest in how nature reflects humanity – how we can learn to know it in parallel with our own lives. This emphasizes our dependence on the ecosystem, and at the same time an increasing concern about the potentially fatal changes it is now facing. Profit is an obsession that has long held nature in an iron grip of industrial, expansive exploitation, and we are now at a tipping point. In contrast, Haremska's art has existence and survival as focal points. She thus prompts us to think about our management of the natural resources, and what this in fact entails of responsibility and care. The ideal is a natural growth programmed by nature itself rather than a speculative adaptation to commercial goals.

This is embodied in different ways, and the installation *Growing* may serve as an example. Here Haremska takes her point of departure in what from a distance looks like a miniature forest of dry, gnarled plants, but which in reality is made of paper thread. Parts of the installation were shown at the House of Foundation in Moss in 2018, and in the winter of 2019 it was shown at Buskerud Art Centre in Drammen,

where it had been expanded with five new elements adapted to the proportions of the space. In both places the work formed a scene that seems to imitate nature with small, unassuming growths; patches of lichen, untidy nests and tufts of moss. The public had to tread carefully. At the same time this is a work where the narrative lies very much in the material itself. The organic origin of the paper thread has long interested Haremska, for in the production of this thread, trees had to be felled. Are there reminiscences and shadows of these trees in the thread – can they be restored or awakened? Where are the trees in the new form? One natural phenomenon begets another, and Haremska's installation can be regarded as an ambivalent attempt to resuscitate every single tree. Have we lost them for good?

For Haremska the principle of perpetuating nature in art is insistent – nature is recovered from more manipulated products, as in a recycling project. The installation *Seeded* (2019) also demonstrates nature's constant diffusion through seeds, which are at the core of new life. *Similar, Yet Unique* from the same year, is a systematic collection of cut-out, semi-unfolded paper threads in pots of peat. It creates a sense of the revival of the individual trees we lost in the production of the paper. In dimensions these small trees are like beginnings, and this play with format and proportions makes me think of a work I saw by the artist Ceal Floyer at the Venice Biennale in 2009: a slide of a bonsai tree projected on a wall, enlarged so it became as large as a normal tree. This work, called *Overgrowth*, from 2004, was simple in its conception, and

the little, aesthetically controlled tree took on a different willpower as a full-grown tree. Haremska plays on some of the same strings by letting nature escape from a groomed form.

And all this paper in the world, what is it used for? It is crumpled up, used and thrown away, but is also a fundamental medium for text and literature. Nature as origin is fused with a civilizational structure, an enduring culture which is almost painfully expressed in Katie Paterson's poetic project *Future Library* (2014-2114). The premise is as follows: a thousand trees have been planted in Nordmarka, to serve as paper for books which will be printed in a hundred years' time. Each year an author contributes a text, but these will not be published before 2114. Caring for this forest of trees is part of the task inherent in the artwork's century-long extension into an unknown future. Probably none of us will be among the readers.

Haremska's recurrent use of metaphors also involves the possibility of literary productions, always rooted in the real material and an awareness of the ecology. The down-to-earth gestures take on nature's own being and its own systems, outside which we actually always remain. Wisława Szymborska has a fine poem called *The Silence of Plants* (2002). It says of the plants: "Although my curiosity is not reciprocated, I bend down over some of you and for others I must bend my head backwards." And furthermore: "Undergrowth, scrub, meadows and rushes – whatever I say to you is a monologue, and you are not the ones listening".•

Wisława Szymborska,
Livet er den eneste måten. Dikt 2002-2012.
Translated by Christian Kjelstrup,
Tiden Norsk Forlag 2015, pp. 19-20.

Haremska observes nature as reality, but does not depict it. It is treated as a transient sensation, a mood more than anything naturalistic. Her pencil drawings have a sensitivity in lines which twist like roots, an abstract quality with calligraphic elements. The landscape is downy and soft, or more pointed with leaves, blades and rushes that cut through the surface. The shadows follow the natural phenomena.

Trees and plants are the foundation of all these works – not in their green, budding form, but more as an afterthought – a memory. We look back at something that has been, but in a transformed, distilled form. In 2015 Haremska showed *Natural Monument* for the first time as part of the Sculpture Biennial at the Vigeland Museum in Oslo. The main element of the work is a root system that hangs over the floor – roots that come from a palm plant. It lived for 50 years and belonged to Haremska's mother, who planted a seed from a date in a pot and tended it for over 40 years. Over the years the palm grew so much that there was hardly room for anything else in the space where it stood, and it was transplanted several times. After her mother died Haremska and her sister cared for the plant as well as they could, but it died, and all the leaves withered away in the course of a few days. When the plant was taken out of the pot Haremska saw that the dry roots were beautifully entwined with clear traces of transplantation into different pots. The roots told the story of the plant, and thus also carried memories of the family with them. As a response Haremska crocheted a shape in hempen yarn which matches the style of the palm in character, and the work as

a monument testifies to continuous care and the value of preservation. The roots in the work appear like a mysterious cocoon, a spider's web from recent history.

According to recent research reports flowers, trees, fruit and vegetables speak to one another, through hidden networks and sensors, in addition to having a kind of memory. And whereas science can be criticized for slowness in its exploration of the sensory capacity of plants, in art they have always been something more than passive objects. They are powerful, eternally alive as cyclical subjects. In the Baroque Vanitas paintings of always luxuriant tulips the insect is unbudging on the petal – an incarnated image of perishability. When one looks round in contemporary art today, one sees a boom in plants that are given voice and character. This may be about an altered consciousness of social values and a reflection over how nature is being squeezed out and crushed. The prevailing mood sows doubts about the future. This spirit of the age is becoming embedded in art, where plants and organic material signal a stubborn, vital principle that transcends simple categories. And so it is too in Danuta Haremska's art, where the potential of the material and the management of natural resources become existential issues, humbly expressed.

DANUTA HAREMSKA // REMINISENS

House of Foundation 4—27.5.2018

'Reminisens' is a type of exhibition that really only takes hold of you through its physical materiality and formal devices. The installation is a sensory experience. You do not only see it through your eyes. It can also be felt in your body. A wealth of smaller shapes form larger, more complex formations. Polarities are played off against one another – as fragment and totality, order and chaos, delicate yet robust. The works are mounted on walls, floor and ceiling. The exhibition envelops you and produces its own distinctive sense of space. The materials and the forms are repeated. All in the same colour. A mellow grey paper shade.

The grey paper shade is the colour of the paper thread that Haremska has used. The paper thread is a deliberate choice of material in relation to the idea and the narrative of the exhibition. The material, paper, originally comes from a living plant, a living tree, and *that* is quite crucial. She asks questions about the memory of the material: whether organic materials have traces of, or a memory of, their earlier life. Can the paper thread remember that it was once part of a tree? Can one reverse the thought process and go back to the stage when the paper was a living plant?

Surrounded by Haremska's installation I think yes, it is in fact possible – that the paper thread still carries its origin with it, and that it may still exude some of the living, sensing tree it comes from. The Norwegian exhibition title *Reminisens* means something slightly different from the English word 'reminiscence'. It also means memory, but usually

as an unconscious echo of an experience or impression; a (weak) trace, a (faint) memory, according to the Internet edition of the major Norwegian encyclopedia.

I also thought about how long it has taken to make the works. All the parts. What mental state the artist must have been in when she worked with and created something that appears as infinitely many small parts in paper thread. Whether time disappeared in a meditation on endless repetitions. In the same way as nature produces leaves on the trees – infinitely many, almost identical, but not quite. But nature itself does not think about how long things take. Nature just is. It follows the natural cycles of existence from beginning to end, without questions or resistance. The trees do not shrink from aging. Rather the contrary. Nature is always sovereign in its own time. Nature stands for the eternal. When a tree dies, another one begins growing. In the same way as our bodies, which after all are also nature. Consist of nature.

Mankind's relationship with nature is an eternally topical theme; an unnatural and often traumatic relationship with the natural. There is also something unsettling about organic mass. Nature is uncontrollable, grows everywhere, or grows in the wrong place and cannot be managed. Nature is something living, an organic 'something', of which the logical, rational mind or science cannot have full control. Haremska's works reflect over various survival strategies associated with our coexistence with nature and remind us of what we are part of. The works are like exercises in helping nature back to life. Perhaps we do not think of the

fact that we are taking the life of a tree when we chop it down. But our view of the plant kingdom is now being changed by several researchers who argue that plants operate at a much higher level of intelligence than formerly supposed. And that we must redefine the actual word *intelligence* as something other than just what is produced in a brain. The Italian researcher Marcuso has for example introduced the concept of 'decentralized organs'. He has found that a root has at least 20 senses. It can sense a stone long before it makes contact with it, and it does everything it can to survive. Our awareness of nature affects our relationship with it. *Reminisens* directs a topical spotlight at mankind's intervention in nature. It awakens an attitude to nature that asks us to take care of it and take responsibility for our actions in relation to the natural resources. It makes us know nature as something living – something that is also a premise for being aware of that responsibility.

32 ————— 69

Danuta Haremska **PROJECTS**

PROJECTS

Danuta Haremska

Danuta Haremska

from the exhibition at Buskerud Kunstsenter

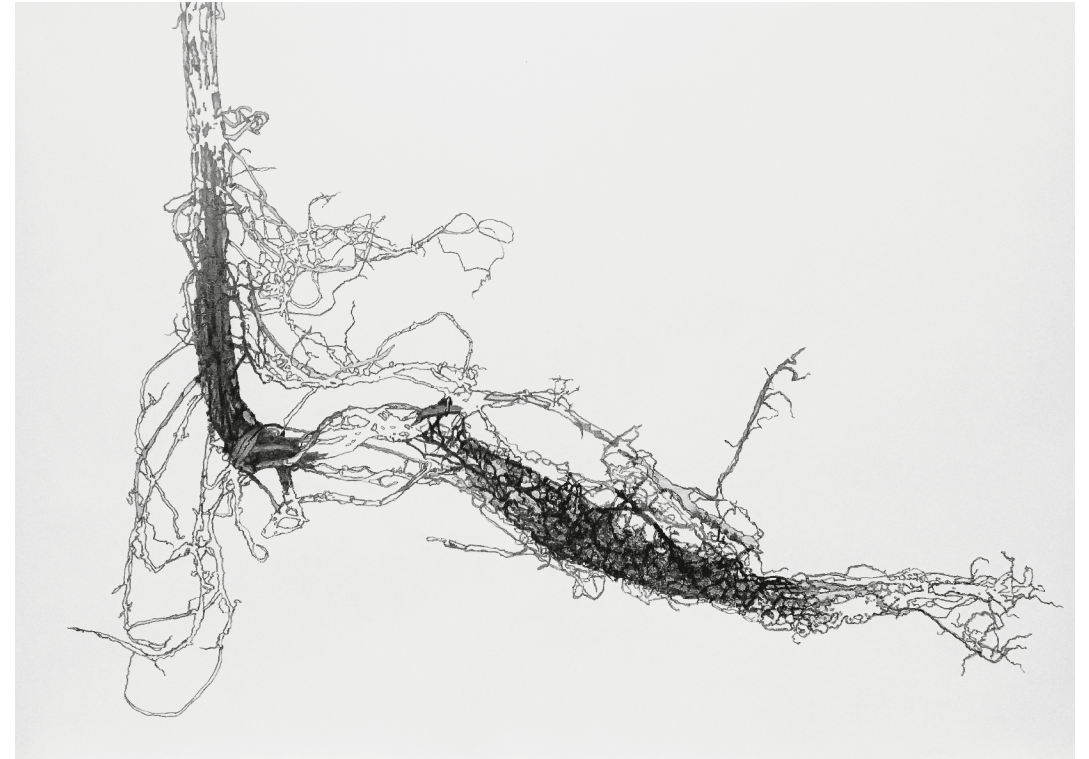
PROJECTS

Growth VIII, 2019.
76 × 106 cm, pencil drawing

Growth IX, 2019.
76 × 106 cm, pencil drawing

GROWING

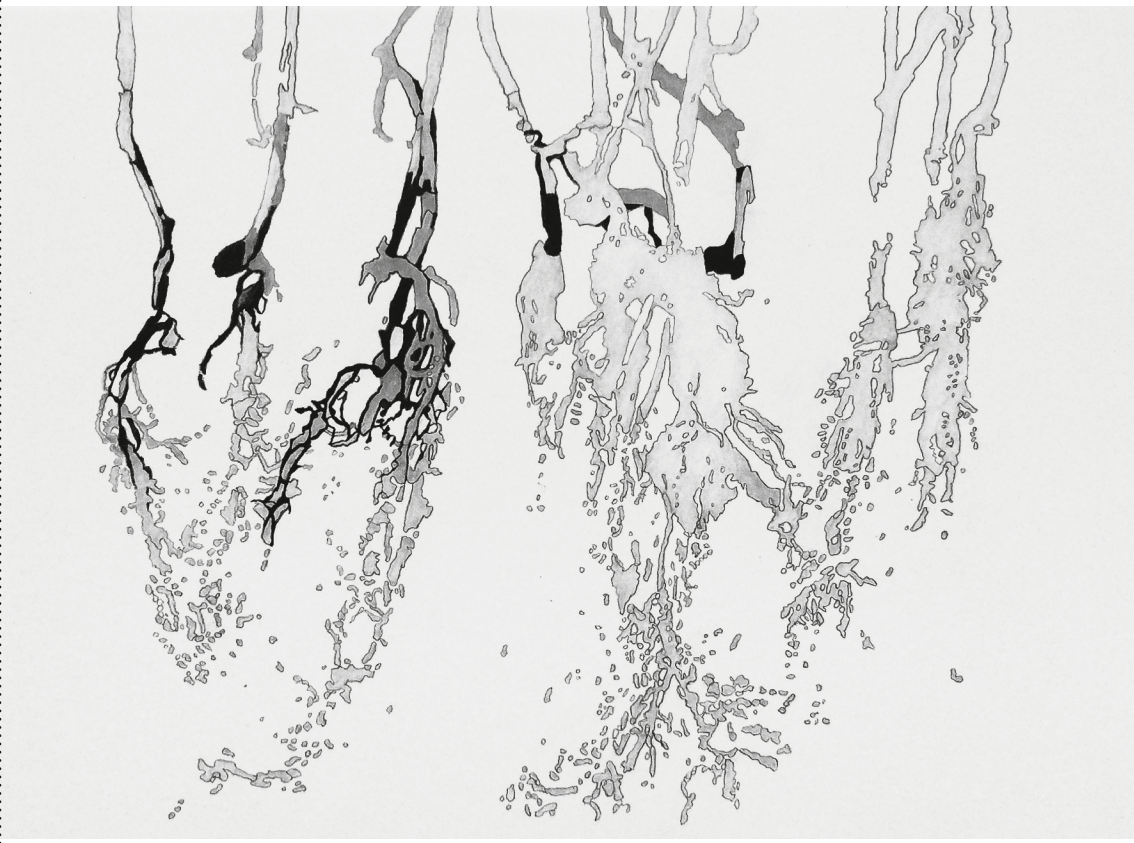

← Seeded II, 2019.
paper thread, jute, Buskerud Kunstsenter

↓ Growth V, 2018.
33×45 cm, pencil drawing

GROWING

from the exhibition at Buskerud Kunstsenter

Absent, installation, paper thread

GROWING

Intricate, but simple I, 2013.
75 × 105 cm, pencil drawing

Intricate, but simple II, 2015.
95 × 154 cm, pencil drawing

Gathering 2, paper thread

Power, 2017.
150×75, pencil drawing

- ← Gathering 6, Power, Natural monument,
- ↓ Gathering 1, paper thread

GROWING

Growth VII, 2018.
123×155 cm, pencil drawing

Seeded, 2018.
Paper thread, jute

Growing, Seeded, 2018.
House of Foundation

Growing, 2019.
Installation, paper thread

Gathering 3, paper thread

Gathering 4, paper thread

GROWING

Rooted, installation, detail, Barum Kunsthall

Gathering 5, paper thread

GROWING

Rooted, 2019. →
installation, paper thread, Buskerud Kunstsenter

Rooted 2, paper thread ↓

← Growing, installation, detail 2, paper thread

GROWING

↓ Silence, 2017.
100 × 140 cm, pencil drawing

← Stranger, paper thread, jute

↓ Seeded, detail, paper thread, jute

GROWING

Similar, yet unique, paper thread and cardboard pots

Similar, yet unique, 2019.
paper thread and cardboard pots,
Buskerud Kunstcenter

GROWING

GROWING // DANUTA HAREMSKA

Text

Line Ulekleiv
Hege Lyseth

Translation

James Manley

Photography

Øystein Thorvaldsen
Tomasz Boncza-Ozdowski
Danuta Haremska

Catalogue design

Szymon Sznajder
www.typolis.pl

Print and reproduction

Moś i Łuczak

© Bono / DANUTA HAREMSKA

The catalogue is produced with support from
Department of Arts and Crafts
at The Oslo National Academy of the Arts
& Project Support from Billedkunstneres Vederlagsfond
& Publications Support from KUF Committee at The Oslo National Academy of Arts

www.haremska.wordpress.com

